

ОНЛАЙН ТҮРҮНДӨ ОКУТУУНУН АРТЫКЧЫЛЫКТАРЫ ЖАНА КЕМЧИЛИКТЕРИ

Преимущества и недостатки онлайн-обучения

Advantages and disadvantages of online learning

Аннотация: *Онлайн режиминде билим алуу оор эпидемиологиялык кырдаалда билим берүүнүн формасы катары каралат. Билим берүүнүн бул формасы, ушундай абалдын пайда болушунан улам, ыңгайлуулугу менен ушунчалык зарыл болуп турган учуру. Макалада онлайн окуунун артыкчылыктары менен кемчиликтери көрсөтүлүп, аралыктан окутууга өтүүдө эмнеге көңүл буруу керек экендигине байланыштуу көйгөйлөр чагылдырылган.*

Аннотация: *Онлайн-образование рассматривается как форма обучения в сложной эпидемиологической ситуации. Эта форма обучения так необходима из-за удобства в такой ситуации. В статье освещаются преимущества и недостатки онлайн-обучения, а также проблемы, на которые следует обратить внимание при переходе на дистанционное обучение.*

Abstract: *Online learning is seen as a form of education in a difficult epidemiological situation. This form of education, due to the fact that such an environment has formed, has become so necessary due to its convenience and flexibility. The article shows the advantages and disadvantages of online learning, highlights the problems that should be paid attention to when switching to distance learning.*

Урунттуу сөздөр: *онлайн билим берүү, оффлайн билим берүү, окутуу усулдары, онлайн билим берүү технологиялары, аралыктан окутуу.*

Ключевые слова: *онлайн обучение, оффлайн обучение, методы обучения, онлайн образовательные технологии, дистанционное обучение.*

Key words: *online learning, offline learning, teaching methods, online educational technologies, distance learning.*

Онлайн билим берүү азыркы коомдо популярдуу болууда. Ар кандай курактагы жана ар кандай адистиктеги адамдар аралыктан окуу мүмкүнчүлүгүнө ээ. Онлайн окутуунун пайда болушу, онлайн билим берүү технологияларын иштеп чыгуу жана ишке ашыруу зарылчылыгын шарттады. Бардык жаңы технологиялар сыяктуу эле, аралыктан окутуунун дагы белгилүү бир артыкчылыктары жана кемчиликтери бар.

Ушул позитивдүү жана терс жактарды чечмелөө жана түшүнүү билим берүү мекемелерине окуучулардын билим алуусунун үзгүлтүксүздүгүн камсыз кылган сабактарды натыйжалуу өткөрүү боюнча стратегияны жана методиканы иштеп чыгууга жардам берет.

Пандемиядан бери эң көп колдонулган терминдердин бири - бул жаңы норма. Билим берүүдөгү жаңы норма - бул онлайн түрүндө окутуу ыкмаларын жана каражаттарын кеңейтүү. COVID-19 пандемиясы окутуунун жаңы ыкмаларын пайда кылды. Бүткүл дүйнөлүк билим берүү мекемелери билим алуучулардын окуу процессин улантуу үчүн онлайн түрүндө билим берүү мүмкүнчүлүктөрүн аныктоодо. Жаңы норма эми трансформацияланган билим берүү концепциясы болуп, онлайн түрүндө окутууга негизделген болуучу. Бүгүнкү күнгө чейин айрым бир билим берүү мекемелеринде санариптик окутуу дүйнө жүзү боюнча билим алуучулар жана мектептер үчүн жалгыз маанилүү булакка айланган учуру. Көптөгөн билим берүү мекемелери үчүн бул таанып-

билүүнүн, үйрөнүүнүн жалгыз жаңы ыкмасы бойдон калууда. Онлайн түрү аркылуу иш-аракеттерди аткаруу окутуу процессине гана эмес сабактан тышкаркы иш-чараларга да жайылтылды. Мисалы, тарбиялык иштер жана ар түрдүү багыттагы практикалык ишмердиктер да онлайн түрүндө жүргүзүлүп жатат.

Онлайн түрүндө окутуу бир жылга созулуп, бул аралыкта ал жөнүндө кандай гана ойлор айтылган жок. Ар бир сабак сайын болбосо да, мезгил-мезгили менен студенттердин оюн билүү үчүн азыркы учурдагы мугалимдер бул ыкма жөнүндө сурап-билип турушса керек деген ойдобуз. Биз да өзүбүз өткөн сабактарыбызда кээде онлайн түрүндөгү окутууга болгон ойлорун билүү үчүн студенттерден сурамжылап жаттык. Натыйжада, төмөнкүдөй ойлор кездешкендиктен, аларды биз бир системага салып, башкалар менен бөлүшкүбүз келип, ушул илимий макалабызды ортого салып көрүүнү чечтик. Эмесе мына ошол сурамжылоонун натыйжасы менен тааныштыралы.

Онлайн билим алуунун артыкчылыктары: 1. Натыйжалуулук. Онлайн түрүндө окутуу мугалимдерге окуучуларга сабак өтүүнүн эффективдүү жолун сунуш кылат. Онлайн түрүндө окутуу видеолор, PDF файлдар сыяктуу бир катар шаймандарга ээ жана мугалимдер сабактын планынын алкагында ушул каражаттар менен куралдардын бардыгын колдоно алышат. Сабактын планын салттуу окуу китептеринен тышкары, анын ичинде интернет булактарын кеңейтип, мугалимдер жана билим алуучулар аларды эффективдүү колдоно алышат. [3]

2. Убакыттын жана сабак өтүүгө орундун болушу. Онлайн билим берүүнүн дагы бир артыкчылыгы - билим алуучуларга каалаган жеринен сабак өтүүгө мүмкүнчүлүк берет. Ошондой эле, мектептер жайгашкан жерлер менен чектелип калбастан, аралыктан окутуунун мүмкүнчүлүгүн кеңири колдонууга болот. Мындан сырткары, онлайн лекцияларды жаздырып, слайд түрүндө көрсөтүп, архивдеп жана сактап, керек учурда аларды ачып колдонууга мүмкүнчүлүк да кеңейет. Ошентип, онлайн түрүндө окутуу билим алуучуларга окуу үчүн убакытты жана сабак өтүүгө мүмкүн болгон өзү каалаган орунду тандоосун сунуштайт.

3. Мүмкүнчүлүк. Онлайн түрүндө окутуунун дагы бир артыкчылыгы - каржылык чыгымдардын азайышы. Оффлайн окутуу түрүнө салыштырмалуу онлайн түрү кыйла арзан. Себеби онлайн түрүндө окутуу билим алуучуларды ташуу, билим алуучулардын тамактануусу, кыскасын айтканда, эң башкысы үй-бүлөөнүн чыгымдарын азайтат. Мындан сырткары, бардык өтүлүүчү сабактар жана окуу материалдар онлайн түрүндө жүргүзүлгөндө, билим алуучулардын ою боюнча жеткиликтүрөөк болот жана кагазсыз окуу жолу экологиялык жактан да тазалыкка алып келет. [3]

4. Билим алуучулардын сабакка катышуусу жогорулайт. Интернет аркылуу онлайн окутууда үйдөн же каалаган башка жерден сабакка кирүүгө мүмкүнчүлүк болгон шартта билим алуучулардын сабактарга катышуусу жогорулайт, анткени оффлайн окутууда окуучулар сабакка барбай калып, окуу жайына баратып башка нерселерге алаксып кетиши мүмкүн болгондуктан улам сабакты көп калтырышат.

5. Окуунун ар кандай ыкмаларына ылайыктуугу. Ар бир билим алуучулардын окуу жолу жана окууга болгон мамилеси ар башкача болот. Айрым билим алуучулар визуалдык билим алышкысы келсе, айрымдары аудио аркылуу үйрөнүүнү туура көрүшөт. Ошол сыяктуу эле, кээ бир окуучулар окууканада жакшы окушат, ал эми башка окуучулар айланасындагы окуучуларга алаксып калуу себебинен жалгыз окуганды артыкча көрүшөт.

Интернеттеги окутуу тутуму, анын ар кандай түрлөрү жана каражаттары, ар кандай жолдору менен методдору аркылуу бир окуучуга же студентке багытталып жекелештирилиши толук мүмкүн. Бул ар бир билим алуучунун талабына жооп берген идеалдуу окуу чөйрөсүн түзүүнүн мыкты жолу.

Онлайн режиминде окутуунун кемчиликтери:

1. Билим алуучунун экранга толук көңүл бура албашы. Көптөгөн билим алуучулар үчүн, онлайн билим берүүдөгү эң чоң көйгөйлөрдүн бири – экранды алаксыбай дайыма тиктеп, көңүл бура албастыгы. Айрыкча, онлайн түрүндө билим берүү учурунда

окуучулар менен студенттерди социалдык тармактар же башка сайттар оңой эле азгырып кетиши мүмкүн. Ошондуктан, мугалимдер окуучулардын сабакка көңүлүн буруу максатында, онлайн сабактарын мыкты даярдап, түрдүү интерактивдүү ыкмаларды колдонуп өткөзүүсү керек болот.

2. Техникалык көйгөйлөр. Онлайн сабактарындагы дагы бир негизги маселе - бул интернет байланышы. Акыркы бир нече жыл ичинде интернеттин жайылышы кескин көбөйгөнү менен, чакан шаарларда азыр да туруктуу ылдамдыкта туруктуу байланышка ээ болуу оңой эмес. Окуучулар же мугалимдер үчүн туруктуу интернет байланышы болбосо, окутуу процесси үзгүлтүккө учурайт. Бул жалпысынан билим алуу процессине терс таасирин тийгизет. [1]

3. Обочолонуу сезими. Билим алуучулар теңтуштарынын чөйрөсүндө болуу менен кошо алардан көп нерсени үйрөнө алышат. Бирок, онлайн-класста билим алуучулар өз ара жана мугалимдер менен жакын аралыкта карым-катнашта болушпайт. Бул көбүнчө билим алуучулардын обочолонушуна алып келет. Мындай кырдаалда окутуу мекемелери мугалимдер менен билим алуучулардын ортосундагы байланыштын башка түрлөрүн караштыруусу шарт. Бул онлайн жазышуу, электрондук кат алышуу жана видео конференцияларды уюштуруу мүмкүнчүлүктөрү. Видео конференциялар, мисалы, көзмө-көз баарлашууга мүмкүндүк берет жана обочолонуу сезимин да төмөндөтөт.

4. Мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу. Онлайн түрүндө окутуу процесси мугалимдерден санариптик каражаттарды колдонуу билимин жогорулатууну талап кылат. Көпчүлүк учурда, түзүлгөн кырдаал көрсөткөндөй, кээ бир мугалимдердин мындай технология жөнүндө түшүнүктөрү, эң жөнөкөй жөндөмдөрү жок болушканы аныкталган. Мындай учурда, жаралган кырдаалга байланыштуу маселени чечүү үчүн, окуу жайлары, онлайн сабактарды үзгүлтүккө учуратпаш үчүн, мугалимдердин билимин жогорулатуу максатында жаңы технология менен иштөөнү үйрөтүү үчүн кошумча курсттарды уюштуруп берүүсү керек болот.[1]

5. Экран аркылуу иштөө. Көпчүлүк ата-энелер окутуунун онлайн түрү балдардын ден-соолугуна коркунуч туудурбайбы, «дайыма эле экранды тиктеп көп убакыт өткөрүшөт» деген сыяктуу суроолорду беришет. Чындыгында, экранды тиктөө убактысы - бул онлайн окутуунун эң чоң көйгөйлөрүнүн жана кемчиликтеринин бири. Кээде экрандын алдында бүкүрөйгөн абалда болгондуктан, билим алуучулардын дене түзүлүшү бузулуп жана мындан башка да кошумча ден соолукка байланыштуу көйгөйлөр пайда болушу ыктымал. Мындай шарттарда, билим алуучуларга дене түзүлүшүн оңдоп жана акыл-эсин сергитип туруу үчүн экрандан алыстатып, тыныгууга көбүрөөк убакыт берип туруу жакшы болот деген ойдобуз.

Пайдаланылган адабияттар:

1. Канава В. «Достоинства и недостатки дистанционного обучения через Интернет, URL: [http:// www.curator.ru/doplus.html](http://www.curator.ru/doplus.html)
2. Компьютер и образование: Сб. науч. ст. М., 1991.
3. Компьютерные телекоммуникации — школе / Е.С. Полат и др. М., 1995.
4. Проблемы информатизации высшей школы/ Гос. НИИ системной интеграции. Вып 3. — М., 1995.

Рецензент: Кокомбаев К.С. - социология илимдеринин кандидаты, Эл аралык Кувейт университетинин доценти.